

Ks. Grzegorz Kudelski

Streszczenie rozprawy doktorskiej  
**Osobowość chrześcijańska jako podstawa koncepcji pedagogicznych**  
**ks. Franciszka Sawickiego (1877-1952)**

W niniejszej rozprawie postawiono sobie za cel wskazanie, w jaki sposób oryginalna myśl antropologiczna ks. Franciszka Sawickiego stanowi wartościowy, wyprzedzający swoje czasy i wciąż aktualny wkład w rozwój koncepcji wychowawczych. Nasz autor był jeden z największych uczonych Pomorza i bez wątpienia jedną z najbardziej znanych indywidualności, kojarzących się z tzw. środowiskiem pelplińskim. Podążając za zainteresowaniami F. Sawickiego niniejsza rozprawa przedstawia zagadnienia interdyscyplinarne z zakresu teologii, filozofii i pedagogiki. Zastosowano metodę analizy, gromadząc i badając różne wypowiedzi F. Sawickiego rozsypane w jego bardziej i mniej obszernych tekstach, próbując odnieść stawiane przez pelplińskiego myśliciela tezy, tak do literatury teologicznej i filozoficznej, jak pedagogicznej. Dzięki syntezie możliwe było nie tylko ukazanie oryginalności poglądów ks. Franciszka na temat osobowości, ale także prezentacja ich wpływu na koncepcje pedagogiczne autora oraz aktualność jego myśli.

Praca składa się z czterech rozdziałów, z których pierwszy poświęcony jest rozumieniu przez Franciszka Sawickiego osobowości chrześcijańskiej tak na płaszczyźnie metafizyki, jak i etyki. W tym rozdziale zaprezentowane też zostały poglądy naszego autora dotyczące specyfiki kształtowania się poszczególnych etapów życia ludzkiego, a także cech osobowości kobiety. Te analizy pozwoliły ukazać postać ks. Franciszka jako pedagoga i oryginalnego myśliciela otwartego na współczesne mu kierunki myślowe, czerpiącego jednak z nich z charakterystyczną sobie mądrością i umiejętnością syntezy.

W rozdziale drugim przedstawiono proces kształtowania osobowości z perspektywy religijnej w ujęciu ks. Franciszka. W szczególności wpływ chrześcijańskiego rozumienia ludzkiej kondycji i ostatecznego powołania człowieka na założenia wychowawcze. Nie sposób bowiem budować pedagogiki nie uwzględniając słabości i grzeszności człowieka, a jednocześnie wezwania do nieskończonego życia w bliskości z Tym, na Którego obraz człowiek został stworzony. Wskazano też, jaką rolę w wychowaniu odgrywają normy i przykazania, a także praktyki religijne, z uwzględnieniem sakramentów świętych. Opisu

rozumienie przez F. Sawickiego wychowawczej misji wspólnoty Kościoła ze szczególną uwagą potraktowano rodzinę jako Kościół domowy.

Rozdział trzeci koncentruje się na chrześcijańskiej historiozofii F. Sawickiego. Jego pedagogika dziejów jawi się bowiem jako istotny element budowania osobowości chrześcijańskiej. Analizuje on relacje zachodzące między jednostką a masą czy społeczeństwem i stara się ukazać wzajemność wpływów. Jednak pelpliński pedagog nie tylko przypomina o opatrnościowym panowaniu Stwórcy nad światem, ale też wskazuje, że podstawowym i pierwotnym czynnikiem dziejowych procesów jest człowieka jako osoba, która wyrażającego się przez swoje działania.

W ostatnim rozdziale opisano w jaki sposób, według pelplińskiego myśliciela, personalizm chrześcijański stanowi fundament procesu wychowania. Po pierwsze, jak założenia antropologiczne wpływają na edukację szkolną, podejście do pracy i innych obowiązków społecznych. Po drugie, jak personalistyczna wizja człowieka realizuje się w postawie służby. W końcu, jak przyjęte założenia wzacniają relacyjny charakter podejmowanych zaangażowań, czego najpełniejszym wyrazem jest miłość, która stanowi fundamentany element integralnego rozwoju człowieka.

W ten sposób udało się ukazać, jak przyjęta przez Sawickiego koncepcja osobowości pozwala nie tylko na konstruktywną pracę wychowawczą, ale także na uniknięcie największych zagrożeń współczesnych nurtów myślowych. Człowiek w ujęciu ks. Francisza jest osobą podlegając nieustannym przemianom, czy to ze względu na czynniki zewnętrzne (wychowawcy, Bóg działający w historii, obowiązki stanu, praca zawodowa, praktyki religijne, sakramenty, relacja miłości), ale i pracę własną. Człowiek nieustannie się staje, a jego powołaniem jest podążanie do pełni osobowości, którą jest Chrystus.

Ks. Grzegorz Kudelski

**Christian personality as the basis of the pedagogical concepts  
of Father Franciszek Sawicki (1877-1952)**

This dissertation aims to show how the original anthropological thought of Father Franciszek Sawicki is a valuable, ahead of its time and still relevant contribution to the development of educational concepts. The author was one of the greatest erudite of Pomerania and without a doubt one of the most famous individuals associated with the so-called Pelplin environment. Following the interests of Sawicki, this dissertation presents interdisciplinary issues in the field of theology, philosophy and pedagogy. The method of analysis was used, collecting and examining various statements by Sawicki, scattered in his more and less extensive texts, trying to relate the theses put forward by the Pelplin thinker to theological, philosophical and pedagogical literature. Thanks to the synthesis, it was possible not only to show the originality of the views of Sawicki on the issue of personality, but also a presentation of their influence on the author's pedagogical concepts and the topicality of his thoughts.

The work consists of four parts, the first of which is devoted to Franciszek Sawicki's understanding of the Christian personality in terms of both metaphysics and ethics. This chapter also presents the views of the author on the specificity of shaping individual stages of human life, as well as the personality traits of a woman. These analyzes showed the figure of Sawicki as a tutor and original thinker, open to contemporary trends, but drawing from them with his characteristic wisdom and the ability to synthesize.

The second chapter presents the process of shaping the personality from the religious perspective as perceived by Sawicki. In particular, the influence of the Christian understanding of the human condition and the final calling of man on educational assumptions. It is impossible to build a pedagogy without taking into account the weakness and sinfulness of man, and at the same time a call to an infinite life in closeness to the One in whom the image of man was created. It also indicated the role of norms and commandments in education, as well as religious practices, including the sacraments. Describing Sawicki's understanding of the educational mission of the Church community, the family was treated with particular attention as the domestic church.

The third chapter focuses on the Christian historiosophy of Franciszek Sawicki. His pedagogy of history appears as an essential element in building a Christian personality. He analyzes the relations between an individual and mass or society and tries to show the reciprocity of influences. However, the tutor educator not only reminds us of the providential rule of the Creator over the world, but also points out that the basic and primary factor of historical processes is man as a person who expresses himself through his actions.

The last chapter describes how, according to the Pelplin thinker, Christian personalism is the foundation of the educational process. First, how anthropological assumptions affect school education, attitudes to work and other social responsibilities. Second, how the personalistic vision of man is realized in an attitude of service. Finally, how the adopted assumptions strengthen the relational nature of the undertaken commitments, the fullest expression of which is love- a fundamental element of integral human development.

In this way, it was possible to present how the concept of personality adopted by Sawicki allows not only for constructive educational work, but also for avoiding the greatest threats of contemporary thought trends. The man in the view of Sawicki is a person who is constantly changing, whether due to external factors (educators, God acting in history, duties of the state, professional work, religious practices, sacraments, love), but also his own work. Man is constantly becoming, and his calling is to follow the fullness of the personality which is Christ.